

*Zygmunt Kruczek***ĆWICZENIA TERENOWE I PRAKTYKI W KSZTAŁCENIU KADRY TURYSTYCZNEJ AKADEMII WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W KRAKOWIE****LES EXERCICES SUR LE TERRAIN ET LES PRACTIQUES DANS L'ENSEIGNEMENT DES CADRES TOURISTIQUES À L'ACADÉMIE D'EDUCATION PHYSIQUE DE CRACOVIE****FIELD STUDY AND PRACTICE AS A PART OF TEACHING TOURISM SPECIALISTS AT THE PHYSICAL EDUCATION ACADEMY IN CRACOW**

Studia turystyczne na wydziałach turystyki i rekreacji akademii wychowania fizycznego są w wysokim stopniu nasycone zajęciami praktycznymi. W pierwszym rzędzie należy wymienić przedmioty o dużej zawartości praktycznej, ukierunkowane na kształcenie umiejętności z zakresu obsługi ruchu turystycznego. W aktualnie obowiązującym programie można zaliczyć do takich przedmiotów:

- krajoznawstwo	46 godz.
- obsługę ruchu turystycznego	96 godz.
- ekonomikę turystyki	65 godz.
- podstawy informatyki (komputery)	66 godz.
- zajęcia fakultatywne (pilotaż, przewodnictwo, hotelarstwo, podstawy informatyki)	100 godz.

Z nowego planu studiów, obowiązującego od 1 X 1991 r., należy dodać jeszcze takie przedmioty praktyczne, jak:

- organizacja pracy biurowej;
- negocjacje i sprzedaż;
- turystyka kwalifikowana i środowiskowa.

Szereg przedmiotów wspiera przekaz wiedzy realizowany w murach uczelni ćwiczeniami terenowymi. Aktualnie organizowane są następujące ćwiczenia terenowe w wymiarze 1 tygodnia zajęć:

- z geografii turystycznej;
- z ekologii;
- z historii kultury i sztuki;
- z krajoznawstwa;
- z obsługi ruchu turystycznego;

- z zagospodarowania turystycznego;
- objazd turystyczny (w ostatnich latach udział w Międzynarodowych Targach Turystycznych w Berlinie).

Ćwiczenia z geografii, ekologii, krajoznawstwa czy zagospodarowania turystycznego mają najczęściej charakter zadaniowy, połączone są z badaniami terenowymi, zbieraniem i przetwarzaniem informacji dotyczących różnorodnych zjawisk z pogranicza zakresu danej dyscypliny akademickiej i turystyki. Ćwiczenia te mają na celu przede wszystkim nauczyć metodologii prowadzenia badań terenowych, a w drugiej kolejności umożliwić poznanie terenu, atrakcji turystycznych. W ostatnim roku ćwiczenia z geografii turystyki, krajoznawstwa i ekologii zlokalizowane zostały na terenie gminy Krzeszowice, a ich celem – oprócz dydaktyki – jest zebranie różnorodnych materiałów do programu badawczego nad modelem rozwoju turystyki w tej gminie, jaki zostanie opracowany przez interdyscyplinarny zespół pracowników AWF z udziałem studentów.

Ćwiczenia terenowe z krajoznawstwa często łączone są z inwentaryzacją krajoznawczą gminy, w której zlokalizowane są zajęcia. Kompleksowa metoda inwentaryzacji opracowana przez PTTK umożliwia wszechstronne zaprezentowanie studentom wielorakich problemów i dziedzin składających się na metodykę krajoznawczą. Zbieranie informacji, sporządzenie kart inwentaryzacyjnych wymaga zastosowania wielu metod od opisu poprzez pomiar, fotografię, szkic terenowy i zapis komputerowy. W oparciu o program komputerowy tworzona jest dokumentacja inwentaryzacji krajoznawczej gmin województwa miejskiego krakowskiego służąca również PTTK.

Ćwiczenia z historii kultury i sztuki najczęściej mają charakter pokazowo-inwentaryzacyjny; oprócz poznawania w terenie obiektów i zjawisk z zakresu kultury – będących atrakcjami turystycznymi – prowadzone są prace zmierzające do pokazania studentom metod oceny wartości takich obiektów, sposobów zapisu, inwentaryzacji. W ten sposób założona została komputerowa baza walorów krajoznawczych dla miasta Krakowa licząca ponad 1000 obiektów. W ramach kolejnych ćwiczeń jest ona uzupełniana i weryfikowana.

Ćwiczenia z obsługi ruchu turystycznego w ostatnich latach lokalizowane są na promach w ramach tzw. „szkoły na morzu”. Taka formuła ćwiczeń umożliwia pokazanie i udział w wielu ogniach składających się na przygotowanie i realizację imprezy turystycznej: od programu poprzez transport, odprawy graniczne celne i paszportowe, kwatowanie turystów, obieg dokumentacji wycieczkowej, programowanie i prowadzenie zajęć krajoznawczych, kulturalno-rozrywkowych, współpraca z grupą itp. Taki charakter ćwiczeń nawiązuje w dużej mierze do umiejętności pilota wycieczek zagranicznych, obejmujących większość zagadnień obsługi turystycznej. Studenci kierunku turystyki w większości mają możliwość zdobycia takich uprawnień (po

uzupełnieniu wiedzy praktycznej) oraz złożeniu egzaminu przed komisją zatwierdzoną przez Główną Komisję ds. pilotów przy UKFiT.

Pewnego rodzaju podsumowaniem zajęć praktycznych jest udział w Międzynarodowych Targach Turystycznych w Berlinie. Harmonogram takiej imprezy zakłada pewnego rodzaju samoobsługę studentów w przygotowaniu i realizowaniu programu wyjazdu na targi (rezerwacja świadczeń, prowadzenie wycieczki), a z drugiej strony poznanie zasad sprzedaży oferty turystycznej, promocji i reklamy, specjalizacji w usługach światowych firm turystycznych. Targi turystyczne służą również doskonaleniu umiejętności językowych poprzez wyznaczenie studentom zadań prowadzenia negocjacji handlowych z wybranymi wystawcami, zbierania dokumentacji handlowej, ofert, nawiązania kontaktów. W przyszłości Uczelnia zamierza uruchomić na targach swoją ekspozycję na wzór szkół niemieckich.

W nowym planie studiów, ze względów zarówno finansowych (zajęcia terenowe są coraz bardziej kosztowne), jak i merytorycznych – kierując się podobieństwem zajęć terenowych sprowadzono je do czterech rodzajów ćwiczeń, realizowanych w wymiarze 1 tygodnia każde. Są to:

- ćwiczenia o tematyce przestrzenno-kulturowej (geografia, ekologia, krajoznawstwo, historia kultury i sztuki);
- ćwiczenia terenowe o tematyce organizacyjno-ekonomicznej, i zagospodarowania turystycznego;
- ćwiczenia związane ze specjalizacją¹;
- udział w Międzynarodowych Targach Turystycznych.

1. OBOZY

Aktualnie prowadzone są następujące obozy:

- obóz letni stały;
- obóz zimowy stały;
- obóz letni wędrowny.

Obozy stałe (letni i zimowy) mają na celu poznanie specyfiki sportów wodnych (pływanie, kajakarstwo, żeglarstwo, gry i zabawy nad wodą) oraz narciarstwa zjazdowego, biegowego i turystycznego. Obozy te, nie poparte jednak dodatkowymi zajęciami specjalizacyjnymi, nie kończą się nadaniem odpowiednich uprawnień sportowych. Mając na uwadze ich znaczny koszt, przy „rekreacyjnym” programie, skreślono je w nowym planie studiów.

¹ W nowym planie studiów przewidziano cztery specjalizacje realizowane na trzecim roku studiów: obsługa ruchu turystycznego, hotelarstwo, regionalna polityka turystyczna, turystyka międzynarodowa.

Pozostawiono natomiast obóz wędrowy (najmniej kosztowny) oraz dodano tramping. Są to formy, w których studenci wykazać się muszą swoimi umiejętnościami na etapie programowania obozu, jego organizacji oraz prowadzenia. Umieszczenie w planie trampingu jest natomiast wyjściem naprzeciw popularnej w środowisku młodzieżowym i taniej formie podróżowania po świecie.

2. PRAKTYKI

W aktualnym planie studiów realizowane były cztery praktyki studenckie:

- organizacyjno-terenowa - w 4 semestrze, 4 tygodnie po sesji;
- zawodowa I (w ramach V semestru - 4 tygodnie);
- zawodowa II (w ramach VII semestru, 4 tygodnie);
- dyplomowa - rozliczana w VII semestrze, 4 tygodnie przed rozpoczęciem zajęć.

W ostatnich latach zrezygnowano z praktyki dyplomowej (ze względów finansowych oraz małej jej przydatności dla postępu prac magisterskich). Zamiast tej praktyki zmniejszono liczbę godzin w czasie ostatniego semestru, umożliwiając studentom przygotowanie pracy magisterskiej.

Biorąc pod uwagę efektywność praktyk, ponoszenie nakładów finansowych, niewspółmiernych do efektów dydaktycznych, w nowym planie studiów praktyki zostały sprowadzone do dwóch miesięcy. Zamierzamy je organizować w oparciu o własny hotel i tworzone na bazie pracowni obsługi ruchu turystycznego uczelniane biuro turystyczne. Wymaga to zmiany zasad odbywania praktyk (ciągłość pracy eksploatacyjnej tych jednostek), ale umożliwi poznanie pracy w turystyce na zasadzie działania, a nie przyśłowiowego „przybijania pieczętek”, jak to ma miejsce w wielu praktykach lokalizowanych w biurach turystycznych. Druga praktyka związana jest z wybraną na trzecim roku studiów specjalizacją.

3. ZAJĘCIA FAKULTATYWNE

Uruchamiane są one na wniosek Rady Wydziału po akceptacji rektora w wymiarze 100-150 godz. (np. pilotaż wycieczek zagranicznych, przewodnictwo turystyczne, wspinaczka skałkowa, zajęcia prowadzące do zdobycia tytułu przodownika lub instruktora turystyki kwalifikowanej itp)..

4. UWAGI I WNIOSKI KOŃCOWE

Upraktycznienie studiów turystycznych oraz nadanie wysokiej rangi zajęciom terenowym i praktykom jest ważnym kierunkiem reformowania studiów turystycznych w Polsce. Wynika to z wymogów rozwijającego się rynku turystycznego jak i z konieczności dostosowania się do europejskich standardów w tym zakresie.

Upodobnianie się rynków turystycznych w jednoczącej się Europie stawia również inne jakościowo wymagania przed wyższym szkolnictwem turystycznym. Turystyka międzynarodowa wymaga np. porównywalności dyplomów studiów wyższych. Obserwujemy tendencje do tworzenia się międzynarodowych centrów studiów turystycznych, np. IHM w Paryżu czy European Tourism Management. W ETM poszczególne semestry studiów podyplomowych realizowane są w różnych ośrodkach – Bredzie, Dorset, Madrycie, Chambery czy Heilbronn. Krakowska AWF podjęła współpracę z ETM w przygotowaniu jednego semestru takich studiów w Krakowie z zakresu turystyki zagospodarowania czasu wolnego.

Osobnym problemem, jaki pojawił się w ostatnich latach, są koszty zajęć terenowych i praktyk. Brak środków finansowych w budżecie państwa ogranicza umieszczone w planie zajęcia, tak pod względem ilościowym jak i jakościowym. Pilną sprawą jest zatem usprawnienie systemu finansowego uczelni – wybór strategii – czy odpłatność za studia (czesne), czy dotacje budżetowe, czy też szukanie środków finansowych w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej (np. usługi turystyczne).

Dla lepszego wykorzystania kosztownych ćwiczeń i obozów konieczna jest bardziej wydajna praca nauczycieli z małymi grupami studentów, dbałość o dokumentację, kontrolę praktyk, sprawne przygotowanie zadań badawczych na ćwiczenia terenowe. Nadanie wykonywanym pracom waloru użyteczności dodatkowo motywuje studentów do przykładowego traktowania zajęć terenowych i praktyk. W przyszłości natomiast należy dążyć do studiów przemiennej, np. przez przeznaczanie jednego semestru na praktykę (pracę) studenta w jednostce turystycznej.

Dr Zygmunt Kruczek
Katedra Turystyki
Wydział Rekreacji i Turystyki
Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie
al. Jana Pawła II 62a
31-571 Kraków

Wpłynęło:
15 sierpnia 1992 r.